

ในช่วงเวลาที่สถานการณ์การเมือง เศรษฐกิจและสังคมยังไม่ผู้กร่อนพอที่จะทำให้ความ
 เชื้อขันธ์มูตรฐานของประชาชนล้นใหญ่ในระบบเดิมสิ้นคลอน จำนวนงานเขียนในแนวนี้ใช้น้อยแล้ว
 ประกอบกับแนววิธีการอธิบายการเมืองที่ไม่เข้าใจ การนิยามศัพท์ที่ติดตำรา ฯลฯ คงจะทำให้
 เนื้อหาและภาษาทางการเมืองที่สื่อโดยนักเขียนสารคดีทางการเมืองประเภทนี้ไม่เป็นที่เข้าใจ
 ยอมรับหรือติดปากผู้อ่านนัก เมื่อเทียบกับงานเขียนแนวหลักของผู้เขียนอื่นๆ

สารคดีทางการเมืองช่วงที่ 4 พ.ศ. 2501-2516 : เผด็จการโดยเปิดเผย

ช่วงเวลาดังแต่จอมพลสฤษดิ์ ณะระยัตต์ นำคณะทหาร "ยึดอำนาจ" จากรัฐบาลของ
 จอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อ 16 กันยายน 2500 จนกระทั่งถึงเหตุการณ์วันมหาวิปโยค เมื่อ
 14 ตุลาคม 2516 นั้น นับได้ว่าเป็นระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควรทีเดียว แต่เมื่อพิจารณาจาก
 แง่ของผู้เขียนสารคดีทางการเมืองแล้วช่วงเวลาดังกล่าวนี้ เปิดโอกาสให้กับการเขียนสารคดี
 ทางการเมืองไม่มากนัก ทั้งนี้ก็เพราะว่า หลังจากเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 10 เมื่อ 15 ธันวาคม
 2501 ที่ซึ่ง พลโทถนอม กิตติขจร ได้รับการแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีโตไม่นาน คือเมื่อวันที่ 21
 ตุลาคม 2501 จอมพลสฤษดิ์ ณะระยัตต์ ก็เป็นหัวหน้าคณะปฏิวัติ ยึดอำนาจจากรัฐบาลที่ตนเองสนับสนุน
 อยู่นอ้ออีกครั้งหนึ่ง พร้อมกับประกาศยกเลิกรัฐธรรมนูญ และการปกครองประเทศภายใต้กฎ
 อัยการศึก โดยคราวนี้จอมพลสฤษดิ์เข้าดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเสียเอง และเมื่อจอมพล
 สฤษดิ์ถึงแก่อนิจกรรมเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม 2506 จอมพลถนอม กิตติขจร ก็เข้าดำรงตำแหน่ง
 นายกรัฐมนตรีแทนและปกครองระบอบเดิมมาจนกระทั่งได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่
 เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2511 และมีการเลือกตั้งทั่วไปครั้งที่ 11 ขึ้นเมื่อวันที่ 10 กุมภาพันธ์
 2512 โดยภายหลังจากการเลือกตั้ง จอมพลถนอมได้รับเลือกเป็นนายกรัฐมนตรีอีก อย่งไรก็ดี
 อายุของ "ประชาธิปไตย" และ "รัฐธรรมนูญ" ฉบับที่ใช้เวลาร่างนานที่สุดในประวัติศาสตร์ชาติ
 ไทยก็ยืนยาวมาได้แค่วันที่ 17 พฤศจิกายน 2514 เท่านั้น เพราะในวันดังกล่าวจอมพลถนอม
 ได้ทำการ "ปฏิวัติ" รัฐบาลของตนเอง ยกเลิกรัฐธรรมนูญ พรรคการเมือง และกลับไปใช้การ
 ปกครองระบอบเดิมอีกครั้งหนึ่ง ภายใต้อาณัติเช่นว่านี้ สารคดีทางการเมืองที่มีเนื้อหาใหม่
 จริงๆจึงมีได้เฉพาะช่วงหลังการยึดอำนาจขับไล่รัฐบาลชุดจอมพล ป. พิบูลสงคราม และภายหลัง
 อนิจกรรมของจอมพลสฤษดิ์เท่านั้น กล่าวคือนอกเหนือจากสารคดีทางการเมืองส่วนหนึ่งซึ่งกล่าว
 ถึงเรื่องที่อยู่ห่างไกลออกไปในอดีตมากๆเมื่อเทียบกับปัจจุบัน เช่น เรื่องของกบฏบวรเดช การ
 เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อ พ.ศ. 2475 ฯลฯ แล้วสารคดีทางการเมืองที่ออกมาในช่วงปี
 พ.ศ. 2500 ตอนปลายถึงก่อนอนิจกรรมของจอมพลสฤษดิ์ ส่วนใหญ่ก็จะเป็นการ "เปิดโปง"

เหตุการณ์สมัยจอมพล ป. พิบูลสงคราม หรือไม่ก็เป็นท่ามองสรรเสริญเอืยอจอมพลสฤษดิ์ ส่วน
 สาระคดีทางการเมืองที่ออกมาภายหลังจอมพลสฤษดิ์ถึงแก่อสัญกรรม ส่วนหนึ่งก็จะเป็นการเปิดโปง
 พฤติกรรมของจอมพลสฤษดิ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีลาวโซ่ง เรื่องคอร์ปชั่นและทรัพย์สินจำนวนมหาศาล
 ที่ค้างไว้เบื้องหลังรวมทั้งการฉ้อราษฎร์อาชญาจำนวนมาก และอีกส่วนหนึ่งก็จะเป็นการเอืยอจอมพล
 ถนอม นอกจากวาระยะเวลาส่วนใหญ่ของยุคนั้นจะเป็นช่วงที่ประเทศไทยมีการปกครองโดยคณะ
 ทหารมากกว่าการปกครองภายใต้ระบอบประชาธิปไตย (ซึ่งเป็นการ ปิดโอกาสในการเขียนอย่าง
 เสรีของนักเขียนสารคดีทางการเมืองแล้ว) ยังปรากฏด้วยว่าช่วงดังกล่าวเป็นช่วงที่ทางรัฐบาล
 มีการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อย่างรุนแรง อันส่งผลให้ข้อเขียนที่มีลักษณะโน้มเอียงไปทางซ้ายเกิด
 ขึ้นไม่ได้ง่ายๆ แนวทางการอธิบายการเมืองที่ปรากฏในสารคดีทางการเมืองในช่วงนี้ส่วนใหญ่
 จึงมักเป็นไปในแนวเดียวกับยุคที่ได้กล่าวมาแล้วนั่นเอง คือเน้นเรื่องของตัวบุคคลตลอดจนความ
 สุกสนานเอืยอขยายมีการเน้นอารมณ์ความรู้สึกต่างๆที่ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้โดยง่าย เช่น โกรธ
 เกลียด กลัว รัก ฯลฯ

ศัพท์ทางการเมืองในสารคดีทางการเมืองช่วงที่ 4

โดยเหตุที่ช่วงนี้เป็นช่วงเวลาโดยส่วนรวมแล้ว ประเทศไทยมีการปกครองแบบเผด็จ
 การโดยคณะทหาร และก็เป็นที่ประจักษ์ชัดด้วยอีกว่า คณะทหารทั้งในสมัยที่จอมพลสฤษดิ์เป็น
 หัวหน้าและในสมัยที่จอมพลถนอมและพลเอกประภาสเป็นหัวหน้า ก็ล้วนแต่ไม่ประสงค์จะให้พระบอบ
 ประชาธิปไตยขึ้นในประเทศไทยเลย หรืออย่างหนักก็หนักใจ เพราะฉะนั้นจึงไม่ปรากฏว่าทางราช-
 การได้พยายามจะออกเอกสารหรือคู่มือมาอธิบายหรืออธิบายศัพท์ทางการเมืองโดยตรง อันเกี่ยว
 โยงกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อย่างที่ได้เคยทำมาในยุคก่อนๆแต่อย่างใด
 กระนั้นก็ดี ทางรัฐบาลก็มีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการขยายความศัพท์ทางการเมืองโดยตรงบางคำ
 หรือทำให้ศัพท์บางคำโดดเด่นขึ้นมาในฐานะเป็นศัพท์ทางการเมือง ที่เห็นได้ง่ายที่สุดก็คือว่า
 คำว่า "ปฏิวัติ" และคำว่า "พัฒนา"

ในส่วนของคำว่า "ปฏิวัติ" นี้มีข้อนำสังเกตว่าเมื่อคราว "ยึดอำนาจ" จากรัฐบาลของ
 จอมพล ป. พิบูลสงคราม เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2510 นั้นในคำแถลงการณ์ทุกฉบับของคณะทหาร
 ไม่ปรากฏมีคำว่า "ปฏิวัติ" หรือ "รัฐประหาร" เลย คงใช้แต่เพียงยึดอำนาจการบริหารราชการ
 จากรัฐบาลเท่านั้น แต่ในการ "ปฏิวัติ" เมื่อ 21 ตุลาคม 2501 นั้น กลุ่มผู้ยึดอำนาจไม่เพียง
 แต่จะเรียกตนเองอย่างเป็นทางการว่า "คณะปฏิวัติ" เท่านั้น แต่เมื่อจัดตั้งรัฐบาลแล้วก็ยังคง
 เรียกตนเองว่า "รัฐบาลปฏิวัติ" ต่อไปอีกด้วย ดังนั้นการที่รัฐบาลดังกล่าวได้อยู่ในอำนาจเป็น
 เวลาอันยาวนานติดต่อกันหลายปีจึงน่าจะทำให้คำว่า "ปฏิวัติ" ยิ่งเป็นที่ยอมรับหรือคุ้นเคยของ

คนไทยมากยิ่งขึ้น แต่ในส่วนของความหมายของคำว่า "ปฏิวัติ" ที่คณะปฏิวัติพยายามจะอธิบายว่าไม่ได้เป็นเพียงการรัฐประหาร เพื่อเปลี่ยนรัฐบาล หรือแก้ไขรัฐธรรมนูญ หากหมายถึง "การแก้ไขสิ่งบกพร่องให้กลับกลายเป็นผลดีแก่ส่วนรวมโดยถูกต้องตามทันท้องคลองธรรม"³¹⁵ นั้นยังเป็นที่น่าสงสัยว่าจะ เป็นไปตามนั้นหรือไม่ เพราะลัทธิทางการเมืองส่วนใหญ่ที่เขียนถึงเกี่ยวกับยุคนี้มักจะวาดภาพของความเจริญในแง่ต่างๆควบคู่กันไปกับความเด็ดขาด ในการปราบปรามปราบคอมมิวนิสต์ การห้ามการลုပ်ผิด การสั่งประหารชีวิต ผู้ต้องหากรณีต่างๆตามมาตรา 17 เป็นหลัก³¹⁶ การนำเอาคำว่า "ปฏิวัติ" มาใช้อย่างเป็นทางการของรัฐบาลในยุคดังกล่าวจึงไม่น่าจะส่งผลกระทบต่อความหมายของการ "ปฏิวัติรัฐประหาร" ในแง่ของการใช้กำลัง เข้ายึดอำนาจของรัฐบาลเดิม หากน่าจะเป็นการเพิ่มความหมายของการปกครองอย่างเด็ดขาดภายใต้ "คณะปฏิวัติ" "รัฐบาลคณะปฏิวัติ" ที่มี "คำสั่งคณะปฏิวัติ" เป็นเครื่องมีมากกว่าอย่างอื่น เช่น ผู้เขียนท่านหนึ่งในยุคนี้กล่าวถึงกรณี "กบฏแมนฮัตตัน" เมื่อปี 2492 ว่า "อา... มันเป็นการปฏิวัติอีกครั้งหนึ่งของเมืองไทยทั้งๆที่จะเป็นก็ครั้งทีไหนก็มิอาจนับได้"³¹⁷ และเมื่อกล่าวถึงการปฏิวัติเมื่อ 21 ตุลาคม 2501 ผู้เขียนคนเดียวท่านนี้กล่าวว่า "กระสุนนัดเดียวไม่ต้องเสีย เลือดไทยไม่ต้องหลังแม่หยดเดียวในการปฏิวัติครั้งยิ่งใหญ่ที่สุดของระบอบประชาธิปไตยของเมืองไทยรอบ 26 ปี นับแต่เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา ทว่า เสรีภาพของบุคคลจำนวนหนึ่ง ได้ถูกตัดอย่างสิ้นเชิง และเป็นครั้งแรกที่สุดในประวัติศาสตร์เช่นกัน ที่หนังสือพิมพ์ในประเทศไทยถูกสั่งปิดพร้อมกันมากที่สุด"³¹⁸

สำหรับคำว่า "พัฒนา" ก็เป็นศัพท์ทางการเมืองอีกคำหนึ่งที่ได้เห็นได้อย่างชัดเจนเช่นกันว่าเป็นมรดกของรัฐบาลปฏิวัติชุดนี้ ซึ่งริเริ่มนำเอาแผนพัฒนา เศรษฐกิจแห่งชาติเข้ามาใช้เป็นครั้งแรก โดยมีหน่วยงานที่รองรับคำนี้อย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมคือ สภาพัฒนา เศรษฐกิจแห่งชาติ และกระทรวงพัฒนาการแห่งชาติในภายหลัง และเมื่อกล่าวถึงความเจริญของยุคนี้ลัทธิทางการเมืองเมืองส่วนใหญ่ก็อดไม่ได้ที่จะเอ่ยถึง "ไทยสมัยพัฒนา" อย่างไรก็ตาม เนื้อหาซึ่งผู้เขียนลัทธิทางการเมืองจะพูดถึงได้อย่างเสรีในยุคนี้ย่อมถูกจำกัดโดยสภาพความเป็นจริงทางการเมืองของยุคสมัยอยู่ดี จึงเป็นธรรมดาอยู่เองที่ผู้เขียนลัทธิทางการเมืองส่วนใหญ่ในยุคนี้ ไม่ว่าจะเห็นด้วยกับคอมมิวนิสต์หรือไม่ จะพุ่งเป้าไปที่ยุคของผู้ซึ่งเพิ่งจะหมดอำนาจไป เพราะนี่เป็นโอกาสที่สามารถจะเขียนถึงพฤติกรรมของตัวบุคคลดังกล่าวได้อย่างเปิดเผย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ผู้เขียนลัทธิทางการเมืองประเภทยกย่องผู้นำคนใหม่คือคอมมิวนิสต์ด้วยแล้ว ก็ยิ่งมีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงความเหลวแหลกของยุค ของจอมพล ป. พิบูลสงครามเพื่อประโยชน์ในการเชิดชูจอมพลลัทธิให้ถนัดชัดเจนยิ่งขึ้น การกล่าวถึงยุคสมัยของจอมพล ป. พิบูลสงครามนั้นนอกจากการกล่าวโจมตี "ยุคอัศวินทอง" ซึ่งหมายถึงช่วง เวลาของการใช้อิทธิพลและอำนาจ

แต่ละ พฤติการณ์ของเขา (ลัทธิ) นักแก้ตำราว่าด้วยระบอบประชาธิปไตย หรือผู้ที่ไม่ได้เป็นใหญ่เป็นโตเพราะอิทธิฤทธิ์น้ำลายข้างถนน ย่อมไม่พอใจใน การผูกขาดความเป็นใหญ่เป็นโต การใช้อำนาจที่รุนแรงของเขา มักจะ กล่าวว่าเขาเผด็จการจริง ไม่เห็นแปลอะไร หากเผด็จการนั้นเพื่อประชาชน ไม่ใช่เพื่อหมู่คณะคนกลุ่มเดียว และก็จริงแท้ น่าจะดีกว่าการเล่นพรรคเล่นพวก โดยใช้เปลือกความเป็นประชาธิปไตยเพื่อหลอกลวงคนงูให้ไหลหลง หรือ ประชาธิปไตยอันที่แท้จริงอะไรไม่ได้เลย นอกจากปล่อยให้เกิดโรคภัยการเมือง บ้านทำลายกระทั่งหกละเอียดกลา... ถนน บ้านเมืองวุ่นวายไม่เป็นสัจจะจนเสียนจะ คุ้มค่าแล้ว เพราะความเป็นดี ห้อยในกะลาครอบ หากบัง ใหญ่สัพพัตต์สัพพัญญู โผล่ออกมานอกกะลาโน้น³²²

สำหรับฝ่ายซ้ายซึ่งถูกต่อต้านและปราบปรามอย่างเปิดเผยและอย่างหนักหน่วงในช่วงนี้ก็เช่นกัน ในยุคนี้แม้แต่คำว่า "สังคมนิยม" ก็ไม่อาจแยกออกได้จากคำว่า "ฝ่ายซ้าย" และพวก "แดง" ซึ่งก็คือ พวกคอมมิวนิสต์นั่นเอง ดังปรากฏในการโจมตี ดร.ปรีดี ในงานเขียนของอีกท่านหนึ่งว่า

นายปรีดี พนมยงค์ผู้มีอุดมคติทางการเมือง เป็นนักสังคมนิยมฝ่ายซ้ายสุด เมื่อผลจากการ เล่นรัฐธรรมนูญตามแบบลัทธิแล้ว หลวมมาแพ้ใน เรื่อง โครงการ เศรษฐกิจเข้าอีก มิได้ท้อใจ กลับพยายามหาช่องทาง ด้วยการรวมลัทธิพรรคพวกก่อตั้ง เป็นพรรคการเมืองขึ้นเพื่อแสวงอำนาจ ในทางการเมือง เมื่อได้มาแล้วก็จะเอาสีแดงทาผืนดินไทยนั้น ... พ จะรอดทั้ง อดกละระบัดพันองของ รุสในตจมองต้อง ผู้นำงไทยรุ่นเก่าซึ่งมีปณิธานแรงกล้า มิให้ใครมาทาสีแดงก็หาไม่³²³

แต่แม้ว่าการโจมตีฝ่ายซ้ายอาจจะรุนแรงขึ้น เนื้อหาและศัพท์ที่ใช้ในการโจมตีก็ยังคง เป็นศัพท์เดิมอยู่นั่นเอง เมื่อพิจารณาจากแง่นี้จึงเห็นได้โดยง่ายว่าสถานการณ์ทางการเมือง ในขณะนั้นที่กำหนดเนื้อหาและแนววิธีการอธิบายการเมืองของผู้เขียนลัทธิทางการเมืองไว้ อย่างจำกัดนี้เองที่มีส่วนสำคัญอย่างยิ่ง ในการทำให้เราไม่พบว่ามีศัพท์ทางการเมือง เพิ่มขึ้นใหม่ ในสัดส่วนที่ได้ดูเทียบกับระยะเวลาอันยาวนานดังกล่าว

ข้อสรุปเบื้องต้น

ถ้าเราแยกแยะภาษาที่ใช้กันในทางการเมืองออกไปตามจุดมุ่งหมายของการบัญญัติศัพท์ ดังกล่าวขึ้น ก็คงพอจะกล่าวได้ว่า ภาษาหรือศัพท์ดังกล่าวนี้มีอยู่ด้วยกันสามประเภท ประเภท แรกได้แก่พวกที่ทำหน้าที่อธิบายความหมาย เช่น คำว่า "ประชาธิปไตย" "เผด็จการ" แต่ โดยเหตุที่ลักษณะของ เรื่องทางการเมือง เป็นสิ่งที่ไม่อาจแยกออกได้จาก อารมณ์ความรู้สึกของ มนุษย์จึงอาจกล่าวได้ว่าศัพท์ทางการเมือง มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอีกสองประการคือ การยกย่อง